

Економічні механізми екологічної політики: порівняльний аналіз України та Албанії

О. М. КОБЗАР¹

Динамічні зміни всіх складових суспільного розвитку, що є характерною ознакою для України та більшості країн світу, вимагають постійного удосконалення й розвитку економічного механізму реалізації державної екологічної політики, забезпечення його гнучким інструментарієм. У контексті удосконалення економічного механізму актуальним є вивчення досвіду країн, що мають схожу проблематику впровадження економічних механізмів, – постсоціалістичну економіку, реалізацію курсу ринкових реформ, інтеграцію до Євросоюзу. У статті досліджено особливості структури економічного механізму реалізації екологічної політики Албанії та України; проведено порівняльний аналіз проблем зазначених економічних механізмів. У роботі виявлено найбільш ефективні й перспективні економічні інструменти Албанії й на основі аналізу досвіду запропоновано напрямки удосконалення економічного механізму реалізації екологічної політики України, а саме: широке впровадження у практику та розвиток таких економічних інструментів, як екологічний податок на продукт і транспортний податок.

Ключові слова: екологічна політика, екологічний податок, економічний механізм.

УДК 330.15

JEL коди: A11, H22

Вступ. Одним із найбільш важливих та ефективних засобів реалізації державної екологічної політики України на сьогодні є економічний механізм. Постійні зміни всіх складових суспільного розвитку, що є характерною ознакою для України та більшості країн світу, вимагають постійного його удосконалення. Відповідне положення законодавчо закріплене Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [1], яким визначено, що «розроблені та впроваджені на початку 90-х років ХХ століття економічні інструменти та механізми фінансування природоохоронної діяльності потребують подальшого розвитку в умовах глобалізації». Особливої актуальності зазначена проблема набуває у зв'язку з тим, що Україна обрала найголовнішим пріоритетом державної політики інтеграцію до Євросоюзу, що вимагає від нашої країни, з одного боку, орієнтації на європейські стандарти і вимоги, а з іншого – урахування національної специфіки.

Постановка проблеми. Теоретико-методологічні засади формування економічного механізму реалізації екологічної політики знаходяться у сфері наукових інтересів і практичних досліджень уже досить тривалий час. Значний науково-практичний внесок у досліджувану галузь становлять праці С. М. Бобильова [2], О. О. Веклич [3], О. Л. Кашенко [4], В. С. Міщенко [5], О. В. Рюміної [6], М. А. Хвесика [7], Є. В. Хлобистова [8] та ін. У згаданих дослідженнях сформовано принципи формування економічного механізму природокористування, запропоновано концептуальні організаційно-економічні підходи до узгодження економіко-екологічних протиріч між

¹ Кобзар Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економічних проблем екологічної політики та сталого розвитку, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ.

© О. М. Кобзар, 2014.

економічними суб'єктами, надано рекомендації щодо удосконалення вітчизняного економічного механізму на базі досвіду розвинених країн, зокрема країн Євросоюзу та Організації економічного співробітництва й розвитку.

У контексті розвитку й удосконалення економічного механізму екологічної політики в Україні актуальним є вивчення досвіду країн, що мають схожу проблематику впровадження економічних механізмів – постсоціалістичну економіку, реалізацію курсу ринкових реформ і головне – інтеграцію до Євросоюзу як пріоритет державної політики.

Метою дослідження є визначення змісту і складових економічного механізму реалізації державної екологічної політики на основі порівняння досвіду України й Албанії.

Результати дослідження. Економічний механізм природокористування та природоохоронної діяльності в Україні базується на засадах платності спеціального використання природних ресурсів та здійснення негативного впливу на довкілля; цільового використання коштів від зборів за спеціальне використання природних ресурсів та забруднення довкілля на проведення природоохоронних заходів.

Базовими елементами системи економічного регулювання природокористування та природоохоронної діяльності в Україні є платежі за спеціальне використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища; податкові інструменти; штрафні санкції за порушення екологічного законодавства. На сьогодні в Україні найбільш дієвим економічним інструментом вирішення завдань екологічної політики є екологічні податки.

Відповідно до статті 240 Податкового кодексу України [9] до платників екологічного податку віднесені суб'єкти господарювання, під час провадження діяльності яких здійснюються: викиди забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; скиди забруднювальних речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів; утворення і тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк; ввезення, виробництво, придбання транспортних засобів та кузовів до них, що в подальшому підлягають утилізації.

Відповідно до бази оподаткування екологічні податки поділяються на основні чотири групи: 1) енергетичні (включаючи податок на двоокис вуглецю); 2) транспортні; 3) податки на забруднення (включаючи податки на відходи та податки на продукти, що забруднюють довкілля); 4) ресурсні податки – платежі за природні ресурси (включаючи нафту і газ) [3]. У законодавстві України представлені всі зазначені групи податків.

До основних недоліків чинної системи оподаткування наразі можна віднести [10]: некоректність методики і порядку нарахування екологічних платежів; занижені нормативи і розміри їх нарахувань; слабку кореляцію розмірів природоресурсних платежів із рівнем ринкових цін на природні ресурси, сировину; обмежений перелік видів екологічно небезпечної, ресурсномісткої продукції як об'єктів оподаткування; нерозвиненість упровадження окремих економічних інструментів екологічного регулювання, класичних для ринкових економік (зокрема екологічний податок на продукт) тощо.

Албанія як молода незалежна країна, що рухається у євроінтеграційному напрямку, має багато схожих з Україною проблем щодо формування економічного механізму реалізації національної екологічної політики.

Розроблення та реалізація екологічної політики і програм згідно з вимогами Європейського Союзу (ЄС) до країн-кандидатів стали серйозними випробуваннями для уряду Албанії. На сьогодні країна має ряд національних екологічних програм, секторальних стратегій, національних та місцевих планів дій. У зазначених документах основними принципами економічного механізму екологічної політики визначено принципи «забруднювач платить» та «користувач платить». Відповідно до цього в країні сформовано досить широку базу економічних інструментів, провідне місце серед яких посідають екологічні податки. Екологічні податки в Албанії регулюються Законом про національні податки [11]. Дещо докладніше зупинимося на особливостях реалізації екологічної політики Албанії за окремими сферами.

Серед податків, які пов'язані із впливом на навколишнє середовище та генерують значні доходи, необхідно назвати транспортні (табл.1). До транспортних податків переважно включають податки на володіння та експлуатацію авто- та мототехніки. Як правило, такі податки залежать від типу та об'єму двигуна транспортного засобу [12].

На сьогодні в Албанії транспортні податки представлені податком на автомобілі, строк експлуатації яких перевищує три роки. Ставка податку залежить від об'єму двигуна транспортного засобу, в см³, типу палива та строку експлуатації автомобіля.

Коефіцієнт терміну експлуатації [13] на четвертому році експлуатації легкового автомобіля становить 0,18 і до десятого року експлуатації щорічно збільшується на 0,01, а після десятого року – щорічно на 0,04. Коефіцієнт терміну експлуатації для автобусів на четвертому році експлуатації становить 0,07 і до чотирнадцятого року збільшується щорічно на 0,01, а далі на 0,03. Коефіцієнт для всіх інших типів транспортних засобів становить 0,20 на четвертому році експлуатації і щорічно збільшується на 0,02 до двадцять четвертого року.

Таблиця 1

Екологічні платежі в Албанії, 2007–2009 рр., €*

	2007	2008	2009
Екологічні збори, у тому числі:	29429576	28605288	26795327
Транспортні податки	21167939	20801527	20000000
Податок на паливо	4175573	4396947	3480916
Лісові збори	1876191	1776029	1505805
Податок на пластикові упаковки	1282443	1213740	1206107
Збори за водокористування	626896	45690	317980
Екологічні штрафи	25430	17599	1830

* Розроблено автором за [13].

Економічні інструменти у сфері водокористування включають платежі за вилучення та використання води, платежі за комунальні послуги та штрафи за недотримання законодавства.

У рамках процесу децентралізації, який почався у 2000 р., відповідальність за надання послуг із водопостачання та водовідведення було покладено на місцеві органи влади відповідно до Закону про організацію та функціонування місцевого самоврядування [14]. У зв'язку з цим було проведено інвентаризацію систем водопостачання та водовідведення та їх передачу місцевим органам влади. У містах

послуги з водопостачання і водовідведення надаються місцевими органами влади, в той час як у сільській місцевості ці послуги відсутні.

Серед основних проблем у сфері водокористування в Албанії на сьогодні можна назвати такі: низький рівень ставок платежів, що не дозволяє покрити всі витрати у зазначеній сфері; низький рівень сплати платежів; високі втрати води у системі подачі води (тобто це той обсяг води, за який не можна стягувати плати); низький рівень ставок штрафів за порушення природоохоронного законодавства.

У цілому у сфері водокористування не отримується того обсягу надходжень, який дозволяв би відшкодувати витрати та забезпечувати середньо- та довгострокові інвестиції. У зв'язку з цим зазначений сектор досить часто субсидується з державного бюджету. Проте навіть із цими субсидіями коштів недостатньо для задоволення всіх вимог для нормальної експлуатації і технічного обслуговування.

Політика у сфері водопостачання та водовідведення спрямована на забезпечення подальшої децентралізації та комерціалізації, зокрема надання компаніям допомоги щодо підвищення рівня їх продуктивності та послуг, забезпечення участі приватного сектору [15]. Окрему увагу в процесі децентралізації приділено модернізації місцевого самоврядування відповідно до стандартів ЄС.

Як позитивні зрушення у сфері водокористування можна відзначити поступове підвищення ставок платежів та введення в експлуатацію індивідуальних лічильників.

Послуги збору і транспортування відходів в Албанії надаються в більшості міст приватними компаніями за договором із муніципалітетами. У сільській місцевості такі послуги не надаються. Ставки платежів для домашніх господарств, підприємств і державних установ встановлюються муніципалітетами і передбачають оплату за збирання відходів і транспортування їх до звалища.

Ставки платежів за збір і транспортування відходів становлять від 4500 лек (32,4 €) на 1 сім'ю за рік у Тирані та 1000 лек (7,2 €) на 1 сім'ю за рік в інших великих містах та до 300 лек (2,2 €) на 1 сім'ю за рік у невеликих муніципалітетах. Ставки платежів для промисловості є досить високими – до 200 000 лек (1441,2 €) за рік у Тирані як правило становлять 10000 лек (72 €) і залежать від типу й розміру бізнесу. Обсяги надходжень від зазначених платежів покривають у середньому близько 35–60 % витрат, пов'язаних із наданням послуг зі збирання і транспортування відходів [13]. Інвестиції, необхідні для розвитку інфраструктури, досить часто надаються з державного бюджету та міжнародними донорами.

Досить значну частину надходжень від екологічних платежів становлять надходження від податку на продукт (див. табл. 1). Податком на продукт обкладається продукція, яка в один із періодів свого життєвого циклу забруднює навколишнє природне середовище. Цей податок піднімає ціни таким чином, що вони краще починають відображати загальні витрати, пов'язані із виробництвом, споживанням та утилізацією продукту [4].

У Законі Албанії про національні податки податок на продукцію визначено як «плату за пластикові упаковки (пластикові пляшки усіх форм та розмірів) для соку, охолоджувальних напоїв, молока та молочних продуктів, олії, мийних засобів, що були заповнені в Албанії та за її межами» [11].

Рівень сплати накладених штрафів за порушення природоохоронного законодавства Албанії залишається незначним. Це пов'язано, одного боку, з неефективністю правоохоронних органів, з іншого – із недосконалістю законодавства.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Економічний механізм реалізації національної екологічної політики в Україні та Албанії ґрунтується на єдиному базовому принципі – «забруднювач платить». Набір інструментів економічного регулювання природоохоронної діяльності здебільшого є ідентичним і має схожі проблеми й недоліки, зокрема: недостатнє нормативно-правове й методичне забезпечення; слабку реалізацію мотиваційної функції економічних інструментів до впровадження екологобезпечних методів господарювання; обсяги надходжень від екологічних платежів не забезпечують повного покриття витрат на природоохоронні заходи; дисбаланс інструментів регулювання за різними галузями та сферами; обмежена можливість практичного застосування економічних механізмів через незадовільний стан технічної бази тощо. З точки зору імплементації у вітчизняну практику на увагу заслуговує досвід Албанії щодо стягнення таких екологічних податків, як транспортні та податки на продукт.

У зв'язку із зазначеними актуальними напрямками удосконалення економічного механізму реалізації державної екологічної політики можна визначити такі: удосконалення методики нарахування екологічних платежів з метою підвищення їх мотиваційної та фіскальної функцій; забезпечення стабільної та повної сплати екологічних платежів; підвищення ефективності використання державних коштів на охорону довкілля; удосконалення методики нарахування та забезпечення стабільної й повної сплати штрафних санкцій за порушення чинного природоохоронного законодавства тощо; широке впровадження у практику та подальший розвиток таких економічних інструментів, як екологічний податок на продукт і транспортний податок.

Література

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2755-17>.
2. *Бобылев, С. Н.* Кризис: экономика и экология [Електронний ресурс] / С. Бобылев, В. Захаров. — М. : Типография ЛЕВКО, 2009. – 84 с. – Режим доступу : http://www.sustainabledevelopment.ru/upload/File/Books/Inst_book_5.pdf.
3. *Веклич, О. О.* Урахування зарубіжного досвіду екологічного оподаткування для підвищення фіскальної ефективності справляння екологічних податків в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Веклич // Екологічне оподаткування: збірник наукових праць за результатами науково-практичних заходів. – Київ : Алерта, 2013. – С. 28–31. – Режим доступу : http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/NDI_Ekologichne_opodatkuvannya_030214_out.pdf.
4. *Кашенко, О. Л.* Фінанси природокористування / О. Л. Кашенко – Суми : Університетська книга, 2000. – 421 с.
5. *Мищенко, В. С.* Формування екологічної політики у сфері поводження з відходами / В. С. Мищенко, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко // Економічні механізми національної екологічної політики в системі сталого розвитку України. – Київ, 2014. – С. 176–195.
6. *Рюмина, Е. В.* Почему предприятия не хотят и не могут охранять окружающую среду: количественный анализ [Електронний ресурс] / Е. В. Рюмина // Экономическая наука современной России. – 2009. – № 3. – С. 66–74. – Режим доступу до журн. : <http://www.ipr-ras.ru/articles/ryum09-5.pdf>.
7. *Хвесик, М. А.* Інституціональна модель природокористування: пострадянський формат / М. А. Хвесик – К. : Кондор, 2007. – 788 с.
8. *Хлобистов, Є. В.* Методологічно-концептуальні положення еталонної моделі екологічної політики України / Л. В. Жарова, Є. В. Хлобистов // Формування та реалізація національної екологічної політики України. – 2012. – С. 23-31.

9. *Податковий кодекс України* [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – ст.112. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2755-17>.
10. *Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні* [Електронний ресурс] / [О. М. Алимов, І. К. Бистряков, О. О. Веклич та ін.] ; за наук. ред. М. А. Хвесика, С. О. Лизуна. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 64 с. – Режим доступу : http://ecos.kiev.ua/share/upload/reports/Sychasni_napryamky_pryrodokorystuvannya_new.pdf.
11. *Law on National Fees No. 9975 of 28 July 2008* [Електронний ресурс] // Published in Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 67/2004. – Режим доступу : http://www.zeleni.org.mk/uploads/media/Law_on_Nature_Protection.pdf.
12. *Гаркушенко, О. О.* Состояние и перспективы экологических налогов в Украине [Електронний ресурс] / О. О. Гаркушенко // *Економіка промисловості*. – 2013. – № 3. – С. 37–46. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/52083/4.pdf?sequence=1>.
13. *Environmental Performance Reviews Albania. Second Review* [Електронний ресурс]. – New York and Geneva: UNITED NATIONS, 2012. – 234 с. – Режим доступу : <http://www.zaragoza.es/contenidos/medioambiente/onu/956-eng-sum.pdf>.
14. *Law on Organization and Functioning of Local Governments No. 8652, dated 31.07.2000* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urban.org/PDF/alb-newlocgov.pdf>.
15. *National Strategy of Water Supply and Sewerage 2011-2017* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.erru.al/doc/NATIONAL_STRATEGY_OF_WS.pdf.

Отримано 10.10.2014 р.

**Экономические механизмы экологической политики:
сравнительный анализ Украины и Албании**

ЕЛЕНА МИХАЙЛОВНА КОБЗАРЬ*

** кандидат экономических наук, старший научный сотрудник
отдела экономических проблем экологической политики и устойчивого развития,
Государственное учреждение «Институт экономики природопользования
и устойчивого развития Национальной академии наук Украины»,
бульвар Тараса Шевченко, 60, г. Киев, 01032, Украина,
тел.: 00-380-44-4869070, e-mail: elkobzar@ukr.net*

Динамические изменения всех составных общественного развития, которые являются характерной чертой Украины и большинства стран мира, требуют постоянного усовершенствования и развития экономического механизма реализации государственной экологической политики, обеспечения его гибким инструментарием. В контексте усовершенствования экономического механизма актуальным является изучение опыта стран, которые имеют схожую проблематику внедрения экономических механизмов, – постсоциалистическую экономику, реализацию курса рыночных реформ, интеграцию в Евросоюз. В статье рассмотрены особенности структуры экономического механизма реализации экологической политики Албании и Украины; проведен сравнительный анализ проблем указанных экономических механизмов. Выявлены наиболее эффективные и перспективные экономические инструменты Албании. На основе анализа опыта Албании предложены направления усовершенствования экономического механизма реализации экологической политики Украины, а именно: широкое внедрение в практику и развитие таких экономических инструментов, как экологический налог на продукт и транспортный налог.

Ключевые слова: экологическая политика, экологический налог, экономический механизм.

Mechanism of Economic Regulation, 2014, No 4, 24–31
ISSN 1726-8699 (print)

**Economic Mechanisms of Environmental Policy:
Comparative Analysis of Ukraine and Albania**

OLENA M. KOBZAR*

* *C.Sc. (Economics), Senior Researcher of Department of Economic Problems
and Environmental Policy of Sustainable Development,
State Institution «Institute of Environmental Economics and Sustainable Development
of the National Academy of Sciences of Ukraine»,
Tarasa Shevchenka Blv., 60, Kyiv, 01032, Ukraine,
phone: 00-380-44-4869070, e-mail: elkobzar@ukr.net*

Manuscript received 10 October 2014

Dynamic changes of all components of social development are a feature of Ukraine and most of the world. In this connection, the mechanism of implementation of the state environmental policy needs constant improvement and development. In the context of the improvement of the economic mechanism is urgent to study the experience of countries that have similar problems of implementation of economic mechanisms: post-socialist economy, the implementation of market reforms and integration into the European Union. The structure and the problem of the economic mechanism of environmental policy of Albania and Ukraine are analyzed. Promising ways of improving the economic mechanism of implementation of environmental policies of Ukraine are offered, such as ecological taxes for production, transport taxes.

Keywords: environmental policy, environmental tax, economic mechanism.

JEL Codes: A11, H22

Tables: 1; References: 15

Language of the article: Ukrainian

References

1. Zakon Ukrainy «Pro Osnovni zasady (strategiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku» [The Law of Ukraine "On the main provisions (strategy) National Policy of Ukraine for the period up to 2020."]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2818-17> (In Ukrainian)
2. Bobylev, S. N., Zakharov, V. N. (2009), *Krizis: ekonomika i ekolohiia* [Crisis: Economy and Ecology]. Moscow, Tipohrafiia LEVKO, http://www.sustainabledevelopment.ru/upload/File/Books/Inst_book_5.pdf.
3. Veklych, O. (2013), *Urakhuvannia zarubizhnoho dosvidu ekolohichnoho opodatkuvannia dlia pidvyshchennia fiskalnoi efektyvnosti spravliannia ekolohichnykh podatkiv v Ukraini* [Foreign experience of environmental taxation to increase fiscal efficiency of environmental taxes In Ukrainian]. *Ekolohichne opodatkuvannia: zbirnyk naukovykh prats za rezultatamy naukovo-praktychnykh zakhodiv – Environmental taxation: a collection of scientific papers on the results of scientific and practical activities*, http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/NDI_Ekolohichne_opodatkuvannya_030214_out.pdf. (In Ukrainian)
4. Kashenko, O. L. (2000). *Finances of nature use*. Sumy, University Book. (In Russian)
5. Mishchenko, V. S., Makovetska, Yu. M., Omelianenko, T. L. (2014), *Formuvannia ekolohichnoi polityky u sferi povodzhennia z vidkhodamy* [Formation of environmental policy in the field of waste management]. *Ekonomichni mekhanizmy natsionalnoi ekolohichnoi polityky v systemi staloho*

- rozvytku Ukrainy - Economic mechanisms of the national environmental policy in the sustainable development. Kyiv. (In Ukrainian)
6. Riumina, Ye. V. (2009), *Pochiemu priedpriiatia nie khotiat i nie mohut okhraniat okruzhaiushchuiu sredu: kolichiestviemnyi analiz* [Why businesses do not want to and cannot protect the environment: a quantitative analysis]. *Ekonomichieskaia nauka sovremiennoi Rossii – Economics of Contemporary Russia*, 3, 66–74, <http://www.ipr-ras.ru/articles/ryum09-5.pdf>. (in Russian)
 7. Khvesyk, M. A. (2007), *Institutional model of nature: the post-Soviet format*, Kyiv, Kondor. (In Ukrainian)
 8. Zharova, L. V., Khlobystov, Ye. V. (2012), *Metodolohichno-kontseptualni polozhennia etalonnoi modeli ekolohichnoi polityky Ukrainy* [Methodological and conceptual reference model provisions of environmental policy of Ukraine]. *Formuvannia ta realizatsiia natsionalnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy – Formation and implementation of the National Environmental Policy of Ukraine*. Kyiv. (In Ukrainian)
 9. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine], <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/2755-17>. (In Ukrainian)
 10. Alymov, O. M., Bystriakov, I. K., Veklych, O. O. (2013), *Suchasni napriamy ekonomichnoho zabezpechennia ratsionalnogo pryrodokorystuvannia v Ukraini* [Modern trends of environmental management In Ukrainian]. Kyiv, PI IEESD NAS of Ukraine, http://ecos.kiev.ua/share/upload/reports/Sychasni_napryamky_pryrodokorystuvannya_new.pdf. (In Ukrainian)
 11. Law on National Fees No. 9975 of 28 July 2008, http://www.zeleni.org.mk/uploads/media/Law_on_Nature_Protection.pdf. (In English)
 12. Harkushenko, O. O. (2013), *Sostoianiiie i perspektivy ekolohichieskikh nalohov v Ukrainie* [Status and prospects of environmental taxes In Ukrainian], *Ekonomika promyslovosti*, 3, 37–46, <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/52083/4.pdf?sequence=1>. (In Russian)
 13. Environmental Performance Reviews Albania. Second Review. <http://www.zaragoza.es/contenidos/medioambiente/onu/956-eng-sum.pdf>. (In English)
 14. Law on Organization and Functioning of Local Governments Retrieved from, <http://www.urban.org/PDF/alb-newlocgov.pdf>. (In English)
 15. National Strategy of Water Supply and Sewerage 2011–2017, http://www.erru.al/doc/NATIONAL_STRATEGY_OF_WS.pdf. (In English)